

אימותי קאתי מר, לכשיפוצו מעיינותיך חוצה (אגרת הבעש"ט)

שַׁעֲרֵי תְּפִלָּה

מצמרי קדש דא"ח
שיחות קדש דברי תורה
מס"ק כבוד קדשת מנן
רבי דוד חי אבניצ'ר שליט"א

דברי חיזוק
בעבודת הלב - זו תפילה

יו"ר בס"ד ע"י מכון 'אור לישרים'
שע"י ישיבת 'אביר יעקב'
זמוסדות 'אור מאיר ושמחה' נהריה

מהדורת פקר

ידועת כי אני ה' מושיעך והוארך אביר יעקב (ישעיהו ס"ז)

מילי אביר יעקב משם דו"ח אבן ישראל (בדוארית פס"ד)

שְׁעָרֵי תְּפִלָּה

הואיל ומושקע במהדורה זו הון רב ויגיעה רבה, לכן ע"פ דין תורה ולהבדיל ע"פ הזכויות בכל המדינות, אנו אוסרים בכל תוקף כל הדפסה צילום והעתקה כולל העתקה חלקית או אחסנה במחשב או מאגר כל שהוא כל חלק מהספר, וכן אין לעשות כל שימוש מסחרי בחומר הנדפס ובהוספות. הספר נמכר רק על מנת שלא יעשה בו שימוש שלא כדן. ושארית ישראל לא יעשו עולה.

© כל הזכויות שמורות

לישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמוחה נהריה
רח' אביר יעקב 27
נהריה

נדפס בארץ ישראל
על נייר חו"ל
שארין בו חשש חילול שבת

Printed in E. Israel

הארות והערות יתקבלו בברכה
מכון אור לישרים
רח' יוסף חכמי 30 ירושלים
פקס: 03-5423180

הפצה והזמנות: 'היכלי תורה'

בארדופה:
tel. 44-191-430-0333
fax. 44-191-430-0555

בארד"ב:
tel. (718) 437-0054
fax. (718) 437-3514

בארץ ישראל:
פז: 02-9924603
פקס: 03-5435884

התפלה - דבקות בה'

עם אחותי לזפות לבנים'. כי על ידי התפלה נדבקים ומתחברים בה' יתברך*.

כְּאִשֶּׁר אָדָם מִתְפַּלֵּל לֵה' - זִכָּה לְהִדְבֵק בּוֹ

מִשָּׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה - דָּרַשׁ הַרַ"ק רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ מְלִיז'עֲנִסְק ע"ה, לָאֵב וּבְנוֹ שְׁנִסְעוּ לְמִרְחָקִים, בְּדֶרֶךְ עֲבָרוּ בְּיַעַר עֵבֶת שְׁגָדְלִים שֶׁם פְּרוֹת מְתוּקִים וְיָפִים, בְּקֶשׁ הַבֵּן מֵאָבִיו שִׁיעֶצֶר אֶת הַעֲגָלָה עַד שִׁיאֲסֹף מִהַפְּרוֹת, כִּף שָׁהוּ שָׁעָה אֶרְפָּה אִף הַבֵּן לֹא חִזַּר, מִחֲמַת כִּי לֹא יָכַל לְנַתֵּק עֲצָמוֹ מִחֲמַדַּת עֵינָיו וְתַאוֹת לְבוֹ, חֲשַׁשׁ הָאֵב פֶּן תֵּאבֵד דְּרָכּוֹ בַּחֲזָרָה, אֲזִי אָמַר לְבָנוֹ חֲמוּדוֹ אִיעֲצָף עֲצָה טוֹבָה, צָעַק מְדִי פַעַם בְּפַעַם אָבִי אָבִי וְאֲנִי אֲעֲנֶה אוֹתָךְ בְּנִי בְּנִי בְּקוֹל, כִּף נִחְזִיק מֵעַמֵּד וְנִחְזֵק הַקָּשֶׁר בֵּינֵינוּ שְׁלֹא יִנְתַּק, וְקוֹל שְׁאֵתָה שׁוֹמֵעַ וְאֲנִי שׁוֹמֵעַ זֶה יִחְזִיק הַקָּשֶׁר בֵּינֵינוּ, וּבְזִמְנֵן שְׁאֵתָה לֹא תִשְׁמַע אֶז תִּבִּין שְׁאֵתָה מִסְבֵּף בְּיַעַר חֲלִילָה וְחַס.

האדם הזה בשרשו כבתחילה ולכן נקראת תפלה, כי תפילה הוא מלשון התקשרות כמו 'נפתולי' כו', ונמצא ממילא מתרפא. ולפעמים אין מועילו תפלה חלילה, כי יש עליו קטרוג חלילה ואז צריך לקשרו בעולם הגדול הנקרא תהלה, כי תהלה הוא מלשון 'ואחריו תהל אור' כו' (עיין איוב מא י'), כי שם הוא רק אור גדול ואין כח בדין לקטרג שם והוא רחמים גמורים ושם נמתק הכל.

התפלה - קשר עם ה'

וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּה' אֱלֹקֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֶּם הַיּוֹם, בְּבוֹאֵנוּ לְפָרֵשׁ עֲנִין הַתְּפִלָּה יֵשׁ לְעַמֵּד עַל עֲנִינָה וְסוּדָה, שְׁהִיא דְּבָקוֹת וְהַתְּקָרְבוֹת אֶל ה', וְדְבָקוֹת זֹו נַעֲשִׂית רַק עַל יְדֵי כַח הַתְּפִלָּה, כִּי ה' יִתְּבַרֵךְ נִתֵּן לָנוּ עֲצָה טוֹבָה לְהַתְּמוּדָד עִם כָּל הָעוֹבֵר עָלֵינוּ וְהִיא לְדָבָר עִמוֹ יִתְּבַרֵךְ וּלְבַקֵּשׁ עַל כִּף מְלַפְּנֵנוּ, וּבְכַח הַתְּפִלָּה אֲפָשֶׁר לְהִדְבֵק בּוֹ יִתְעַלֶּה וְלַהֲפֹךְ כָּל דָּבָר לְטוֹבָה.

יְסוּדָם שֶׁל דְּבָרִים כְּתַב הַרַ"ק רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ מְלִיז'עֲנִסְק ע"ה בְּנַעַם אֱלִימֶלֶךְ (פ' וישלח ד"ה א"י והיה העטופים) כִּי תְּפִלָּה מְלִשׁוֹן חֲבוּר כְּפִי שְׁנֵאֲמַר (בראשית ל ח) 'נִפְתּוּלֵי אֱלֹקִים נִפְתּוּלֵי' וְתַרְגּוּם אוּנְקְלוֹס שֶׁהוּא לְשׁוֹן תְּפִלָּה, וְרַש"י פִּרְשׁ: 'מְנַחֵם בֶּן סְרוּק פִּרְשׁוֹ בְּמַחְבְּרַת 'צְמִיד פְּתִיל' - חֲבוּרִים, מֵאֵת הַמְּקוֹם נִתְּחַבְּרֵי

א, ראה מה שכתב בליקוטי שושנה (ד"ה שירו לה): יש להשיב כהלכה לאותן שאינם יודעים האין נענה אדם בתפלה בהתפללו על חולה והוא נתרפא הרי הוא כמו השתנות חלילה אצל הבורא הפשוט האמיתי. אך הענין הוא באמת מפי עליון לא תצא הרעות, רק האדם הוא מקושר בכל העולמות ומחמת חטא הוא נפסק מהקשר עליון ונופל בענין חולי רע רחמנא ליצלן, ואחר שבה הצדיק ומתפלל, הוא מקשר את

ומתפלל בלחישתו והקדוש ברוך הוא מאזין את תפלתו, שְׁנַאֲמַר (שמואל א' א יג) 'וְחִנָּה הִיא מְדַבֶּרֶת עַל לִבָּהּ רַק שִׁפְתֶיהָ נִעוֹת וְקוֹלָהּ לֹא יִשְׁמָע' והאזין הקדוש ברוך הוא את תפלתה. וכן כל בריותיו שְׁנַאֲמַר (תהלים קב א) 'תַּפְלָה לְעֵנִי כִי יַעֲטֹף כַּאֲדָם הַמְשִׁיחַ בְּאֶזְנֵן חֲבָרוֹ וְהוּא שׁוֹמֵעַ. וְכִי יֵשׁ לָהּ אֱלוֹהִים קְרוֹב מִזֶּה שֶׁהוּא קְרוֹב לְבְרִיּוֹתָיו כִּפֶּה לְאֶזְנֵן.

הַנְּמוֹשׁ מוֹבֵן מֵאֵלָיו, אָנוּ נִקְרָאִים בְּנִים לְמַקּוֹם שְׁנַאֲמַר (דברים יד א) 'בְּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם', בָּרַם אִם חֵס וְשְׁלוֹם מִסְתַּבְּכִים בְּתַאוּת הָעוֹלָם הַזֶּה וְתַעֲנוּגָיו נִשְׁפַח חֵס וְשְׁלוֹם כִּי יֵשׁ לָנוּ אֵב בְּשָׂמִים, עַל כֵּן הָעֶצֶה הִיא לְחֹזֵק הַקֶּשֶׁר בֵּינֵינוּ עַל יְדֵי הַקְּרִיאוֹת הַתְּכוּפוֹת 'אָבִי אָבִי' שְׁחֲרִית מִנְחָה וְעֲרִבִית².

כפי קרבת האדם אל ה' - ה' מתקרב אליו

בְּעֵמֶק דְּבָרֵי חַכְמִים בְּאֵר הַתּוֹרַת חַיִּים (סנהדרין לח:), שְׁלֹפֵי שַׁיִשׁ כִּמְה מֵינֵי קִרְבָּה, יֵשׁ מִצַּד הַתּוֹלְדָה כְּאֵב וְאִם, יֵשׁ מִצַּד הַחֲתָנוּת, וְיֵשׁ מִצַּד הַחַיּוּב כִּמְלֶךְ עַל עֲבָדָיו וְכַרְוֶעָה עַל הַצֶּאֱזָן. וְהוּא יִתְבַּרֵךְ קְרוֹב לָנוּ כְּכֹל מֵינֵי קִרְבָּה. אִךְ יְסוּד מוֹסֵד הוּא הַמְטִיל עַל הָאָדָם, שְׁכָל הַקִּרְבָּה הַגְּדוּלָה תְלוּיָהּ בְּאָדָם עֲצֻמוֹ, כְּפִי שְׁקוּרָא הָאָדָם אֵלָיו כֶּף יַעֲנֶה אוֹתוֹ הַבּוֹרָא. וְעַל זֶה אָמַר הַפְּתוּב בְּכֹל קְרִיאָנוּ אֵלָיו שֶׁהַכֹּל תְלוּי בְּקְרִיאָתָנוּ אֵלָיו, וְכְפִי קִרְבָּתָנוּ אֵלָיו כֶּף יִתְקַרֵב אֵלֵינוּ הַבּוֹרָא יִתְבַּרֵךְ כְּפִיכּוֹל.

תפלה וקרבת ה'

בְּפִרְשֵׁת וְאַתְחַנֵּן, פְּתוּב בְּתוֹרַתְנוּ הַקְּדוּשָׁה לְאִמּוֹר (דברים ד כט): 'וּבְקִשְׁתֶּם מִשֶּׁם אֵת ה' אֱלֹהֵיךָ וּמִצֵּאתָ כִּי תִדְרָשְׁנוּ בְּכֹל לְבָבְךָ וּבְכֹל נַפְשְׁךָ. וְיֵשׁ לְעִמּוֹד עַל לְשׁוֹן הַפְּתוּב, שֶׁבְּתַחֲלָה אָמַר 'וּבְקִשְׁתֶּם' וּלְבַסּוֹף 'כִּי תִדְרָשְׁנוּ',

ה' קרוב לבריותיו

דְּבָרִים מְאִירִים כְּסִפְרִים הִרְאָנוּ לְדַעַת בְּפִסּוּק כִּי מִי גוֹי גָדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹהִים קְרִבִים אֵלָיו פֶּה' אֱלֹהֵינוּ בְּכֹל קְרִיאָנוּ אֵלָיו (דברים ד ז), שֶׁבִירוֹשׁלַיִם (בְּרִכּוֹת פ"ט ה"א) אָמְרוּ שֶׁשָּׂאֲלוּ תַלְמִידָיו שֶׁל רַבִּי שְׁמַלְאִי אֵת רַבִּם בְּטַעַם הַנֶּאֱמָר בְּפִסּוּק זֶה אֱלֹהִים קְרִבִים בְּלִשׁוֹן רַבִּים, הַנִּרְאָה חֲלִילָה כְּשֵׁתִי רְשִׁיטָה, וּבְאֵר לָהֶם כִּי קְרִבִים הָאִמּוֹר כָּאֵן בְּלִשׁוֹן רַבִּים - שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קְרוֹב בְּכֹל מֵינֵי הַתְּקַרְבוּת. שֶׁפֶן עֲבוּדָה זָרָה נִרְאִית קְרוֹבָה אִךְ רְחוּקָה הִיא, כִּי סוֹף דְּבַר אֱלֹהֵי עִמּוֹ וְהוּא צוֹעֵק עַד שִׁמּוֹת וְלֹא יִשְׁמַע וְלֹא יוֹשִׁיעַ מִצָּרָתוֹ. אֲבָל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִרְאָה רְחוּק וְאֵין קְרוֹב מִמֶּנּוּ, דָּאִמַר לוֹי, מִהָאֲרִץ עַד לְרַקִּיעַ מִהֶלֶךְ חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וּמִרַקִּיעַ לְרַקִּיעַ מִהֶלֶךְ חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וְעָבְיוּ שֶׁל רַקִּיעַ חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, וְכֵן לְכֹל רַקִּיעַ וְרַקִּיעַ. **רְאָה כִּמְה הוּא גְבוּהָ מְעוֹלָמוֹ וְאָדָם נִכְנָס לְבֵית הַכְּנֻסָת וְעוֹמֵד אַחֲרָי הָעִמּוֹד**

צריך האדם לצעוק אנא השם עזורני שאזכה לעבדך באמת, ואז 'ונשמע קולו' אבל לא בימים מועטים.

ב. בנותן טעם להביא את שאמור בפרשת וישלח (ד"ה וישלח): 'וכבר אמר אנא השם ונשמע קולו' (יומא לט:), פירוש, שזמן ארוך

הבורא ברוך הוא הנמשך בו וכו'.^ה ונמצא כשאדם לומד או מתפלל בדחילו ורחימו בודאי הוא זריז ונשפר בזה מאד, מחמת שהוא מקשר מחשבתו בהבורא ברוך הוא אינו רואה ואינו שומע פי אם חיות הבורא ברוך הוא בכל דבר, כי הכל ממנו יתברך שמו רק שהוא מלבש בכלים מפלים שונים כביכול, ואיך אפשר שיבוא על מחשבתו שום פניה לתאוות העולם כשאינו רואה לפניו רק חיות הבורא ותענוג רוחני שבכל דבר, עד כאן.

דבקות ומחשבה

נמצא כי ככל שהאדם מתקרב יותר לבורא עולם, הרי שמשיל מעצמו חשבונות עולם הזה והבלי, וזוהי בחינת 'עולם הבא', וכמו שהמשיך המגיד בהמשך דבריו לברך דברי הגמרא 'העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה וכו' אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה', ופרש, כי על ידי 'עטרותיהם בראשיהם' באים לנהנים מזיו השכינה, דהיינו, כשחושבים ומתבוננים בראשם' ובמחשבתם בבורא יתברך שהוא 'סובב כל עלמין' כעטרה, וכאמור בדברי המגיד הקדוש, שמבינים בעמק לבם שהכל רק חיותו יתברך, על ידי שמקשרים מחשבתם בתורה ותפלה

ומה חלוק יש בין בקשה לדרישה^ג, ונראה לברך שההבדל בין בקשה לדרישה הוא שהמבקש הוא המצפה לקבל מתנת חנם שאינה מגיעה לו בדין, ודרישה היא הטוען בדבר שהוא שלו לקבלו, וכפי שנאמר באבדה 'והיה עמך עד דרש אחיך אתו' (דברים כב ב) שההוא שהחפץ בבצלוחו דורש לקבל את החפץ בדין, ובזה יובן הלשון 'ויבקשתם שבאם מחזר האדם אחר קרבת ה' ומצפה שיאיר לו ה' את פניו ויקבלו מתוך תחושה שאינו ראוי לכך על פי מעשיו, סופו הוא 'ומצאתי' - שאכן יזכה לקרבתו יתברך ומאז יהיה תמיד בדבקות ויוסיף באהבתו יתברך עוד ועוד מתוך תחושה ושיכות לדבר עד 'כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך שידרש להתמיד ולזכות בדבר פטוען בחפץ שהוא שלו.

דחילו ורחימו

המגיד הגדול רבי דב בער ממעזריטש ע"ה (מגיד דבריו ליעקב אות ע"ר), כותב: כשהאדם לומד או מתפלל בדחילו ורחימו ומדבק ומקשר מחשבתו בבורא יתברך שמו ומחשב ש'מלא כל הארץ כבודו' (ישעיה ו א), ו'לית אתר פנוי מיניה' (תיקוני תקון ג"ז צא:),^ד והכל מלא מחיות הבורא ברוך הוא, נמצא כל מה שרואה הוא רואה רק חיות

ה. ומוסיף: דרך משל, אם רואה בני אדם, הוא רואה תבניתם ושומע קולו ודיבורו וחכמתו הוא הכל חיותם הנמשך בו. וכן כל דבר שרואה ושומע, כי בכל דבר יש תבנית ותועלת למה שהוא מסוגל או מראה או ריח, וזהו הכל חיות הבורא יתברך שמו.

ג. דקדוקים נוספים בפסוק זה הבאנו בשער ההכנה לתפילה ובשער עת רצון עניתיך.
ד. בתקו"ז: אית לבר נש לאמלא יהו"ה בכל ספירן ובכל כורסיין ובכל מלאכין ובכל אבר ואבר דבר נש, דלית אתר פנוי מניה לא בעלאין ולא בתתאין.

מעבודתו, יסתפל אם נתעורר תמיד בלבו התלהבות אש קדש רשפי אש שלהבת יה בעבודת ה' ובתפלה ובלמוד תורתו הקדושה, אזי בודאי מוכח שיש לה' יתברך נחת רוח מעבודתו, ולכך מסייעים לו מן השמים ומכניסים מחשבות קדושות לתוך לבו¹, ולזה אמר הפסוק ומראה פבוד ה', פלומר, הסימן כשירצה האדם לדעת אם רואה פבוד ה' והקדוש ברוך הוא נהנה ממנו, פאש אכלת, אם לבו בוער פרשפי אש².

תפלה בהתלהבות

והוסיף הרה"ק רבי מנחם מנדל מדעעש ע"ה בעל מעגלי צדק (ד"ה ומראה) נפך מדיליה, שאם מתפלל בהתלהבות ברבים ובצבור אין כל כך ראיה, שכן אויל יש בו פניות בשביל התפארות בני אדם, אבל אם כשמתפלל ביחידות בינו לבין קונו אז גם כן בוער פאש ובקרבו ישים אור בו, אז סימן מבקק ומופת חותך שלבו לשמים,

כחשבונו, ושורש הבחינה להסתכל בעצמו אחרי כל אלה אם נתוסף בו אהבה וקדושה ועול מלכות שמים על ידי התלמוד תורה או המצוות שעשה כל היום, וזה שאמר 'צרופה אמרתך מאד ועבדך אהבה' שהעבדות הביא אותו לידי מדת האהבה.

ח, והרי במאי עסקינו, במלכו של עולם, היודע מחשבות, ודאי שצריך האדם שיהיה לבו שלם כשרוצה לשוב ולעבדו כראוי, וכן צריך שתהיה הקבלה בשלימות, ולא שיתעלם מאהבתו כשיבוא רגע האמת שבו ה' דורש מהאדם לעבדו, הן במעשי המצוות שבכל יום והן בעת ניסיון. וידוע (אבודרהם דיני שמונה עשרה) ש'תפלה' עולה בגימטריא 'בכונת הלב'. דהא בהא תליא שהתפילה צריכה שתהיה בכונת הלב, וכן גם בענין הקבלות הטובות והתשובה, רק כאשר הדיבורים של התפילות והקבלות, הם בכוונה שלימה אז עולים הם לרצון.

בדחילו ורחימו. זוכים ומגיעים לנהנים מזיו השכינה, שמתעדנים מהתענוג הרוחני שהוא חיות הבורא הנמצא בכל מקום בעולם.

ועל זאת הדבקות נאמר מפי עליון (דברים ד ד) 'ואתם הדבקים בה' אלליכם חיים כלכם היום' כדברי הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק ע"ה הנעם אלימלך (שם) 'על ידי הדבקות שתדבקו עצמכם בהבורא ברוך הוא, יהיה לכם חיים נצחיים גם היום בעולם הזה'¹.

מחשבות קדושות

הנה כל איש ישראל בעבודתו לה' יתברך בתורה ובתפלה ושאר מצות הרי הוא מביא תענוג ונחת רוח גדול למעלה בשמים, ומן הכתוב ומראה פבוד ה' פאש אכלת פראש הקר לעיני בני ישראל (שמות כד יז), למד הקדשת לוי (ד"ה ומראה) סימן לאדם הרוצה לדעת האם יש לה' יתברך תענוג

1. וכך גם ביאר בפרשת וירא (ד"ה א"י אשרי): 'והשענו תחת העץ' (בראשית יח ד), על דרך שאמרו לו 'עולמך תראה בחיך', יש לומר על ידי שיתקדש אדם בקדושה גדולה אזי הוא מרגיש תענוג עולם הבא בחייו. וזה 'והשענו תחת העץ', רצה לומר שתתענוגו ותרגישו גודל התענוג שתחת עץ החיים.

2. וראה כענין זה בארוכה בתפארת שלמה (קרח ד"ה א"י בוקר) שצריך האדם להסתכל ולהבחין בעצמו בכל יום בבוקר בקומו ממיטתו, איזה מחשבה שנפלה לו ראשונה, אם הוא מעניני קדושה ועבודת הבורא, אם לא, שזהו גם כן כור הבחינה באיזו מדרגה הוא עומד. ופירש הכתוב (תהלים קיט קמ) 'צרופה אמרתך מאד ועבדך אהבה', שהצירוף ובחינה על המצוות ומעשים טובים של האדם הוא כמו הצירוף והבחינה בדרך החשבון לבוא בכור הבחינה לדעת אם לא טעה

שֶׁהֲרֵבָה אֲנָשִׁים עוֹלִים בְּמַדְרָגוֹת הַסֵּלֶם לְהַר ה' וּמִתְעוֹרְרִים לְעִבְדוֹ כְּרָצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, אָף עָקֵר שְׂאֵלְתוֹ מִי יִזְכֶּה לְקוֹם בְּמִקְוָמוֹ, לְהִשָּׁאֵר וּלְהַחְזִיק מֵעַמֵּד בְּקִדְשָׁה תְּמִידִית וְלֹא לִפְלֵ מִמְדַּרְגָּתוֹ הַגְּבוּהָה^א. וְעַל זֶה נֶאֱמָרָה תְּשׁוּבָתוֹ בְּצִדּוֹ יִקְוֵי כַפִּים וּבֵר לְכָב', רַק כְּשֶׁהֶעֱלִיָּה הִנֵּה לְשִׁמָּה מִבְּלִי שׁוֹם פְּוָנָה זוֹלַת שְׂיִהֵא נַחַת רוּחַ לְהַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא, 'וּבֵר לְכָב' שְׂאֵחַד אֶת שְׁנֵי הַלְּבָבוֹת כְּאֶחָד לְעִבְד עֲבוֹדָתוֹ הַשְּׁלֵמָה וְאֵז מִלְאָךְ רַע יַעֲנֶה אֲמֵן בְּעַל כְּרָחוּ, וְהוּא יְקוֹם בְּמִקּוֹם קִדְשׁוֹ^ב.

התפשטות הגשמיות

וְזֶה גַם פְּוָנַת הַצְּוּוֵי לְמִשְׁה רַבְּנוֹ ע"ה קִדְם מִתֵּן תּוֹרָה וְאִישׁ לֹא יַעֲלֶה עִמָּךְ וְגַם אִישׁ אֶל יִרָא בְּכָל הָהָר' (שם לד ג), רָמַז לְכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל שְׂיִפְשֹׁט מֵעַצְמוֹ כָּל הַלְּבוּשׁ הַגְּשְׁמִי שֶׁל הַתְּפָאָרוֹת וְהָרְאוֹת מֵעִשְׂוֵי לְבָנֵי אָדָם וַיִּכְוֵן רַק לְקַיֵּם צְוּוֵי הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׂמוֹ^ג, וְכַעֲנִין שְׂפִתוֹב אֶצֶל יוֹסֵף הַצְּדִיק (בְּרַשִׁית מֵה א) וְיִקְרָא

וְזֶה נִרְמַז בְּהַמְשָׁךְ הַפְּסוּק וּמִרְאָה כְּבוֹד ה' כְּאֵשׁ אֲכָלַת, וּכְפִרוּשׁ הַקִּדְשֵׁת לְוֵי שְׂאֵם הוּא כְּאֵשׁ אֲכָלַת אֵז הוּא מִרְאָה כְּבוֹד ה' שְׂפִוָּנָתוֹ לְשָׁמַיִם וּמִבִּיֵא נַחַת רוּחַ לְמַעְלָה, אוֹלָם תְּנֵאִי בְּדָבָר, שֶׁהוּא מְתַלְהֵב בֵּין כְּשֶׁהוּא בְּרֵאשׁ הָהָר - בִּיתִידוֹת, בֵּין אֵם הוּא לְעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - בְּצַבּוֹר, שֶׁהַכֵּל שְׁוֶה אֶצְלוֹ^ט.

פְּוָנָה לְשֵׁם שָׁמַיִם

בְּעֵינֵינוּ זֶה אֶפְשָׁר לְהַבִּין שְׂלֵאֲחַר כָּל הַהֲכָנוֹת הַמְּרֻבּוֹת וְהַמְּעַמֵּד הַנִּשְׁגָּב וְהַמְּרוֹמֵם שֶׁל מִתֵּן תּוֹרָתָנוּ הַקְּדוּשָׁה צְוָה ה' יִתְבָּרַךְ לְמִשְׁה רַבְּנוֹ ע"ה יַעֲלֶה אֵלֵי הָהָרָה וְהִיָּה שָׁם' (לְעִיל פְּסוּק יב), וְכַפֵּל לְשׁוֹנוֹ לְוֹמֵר וְהִיָּה שָׁם' פְּוָנָתוֹ שְׂיִהֵיָה שָׁם בְּמַחְשְׁבָה גַם כֵּן, שְׂיִתְרַכֵּז בְּמִטְרָתוֹ וְלֹא תִהְיֶה לוֹ שׁוֹם מַחְשְׁבָה אַחֲרַת זוֹלַת קִבְּלַת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וְהוֹרְדָתָה לְעַם יִשְׂרָאֵל^ד.

וְכָךְ אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ ע"ה (תְּהִלִּים כֹּד ג) 'מִי יַעֲלֶה בְּהָר ה' וּמִי יְקוֹם בְּמִקּוֹם קִדְשׁוֹ,

מִסְחָרוֹ, וְאוֹלֵי לֹא יוֹכֵל לְקַבֵּל פְּרִידַת שְׁלוֹם מִרְבוֹ מִיַּד בְּיוֹם רֵאשׁוֹן וְלֹא יוֹכֵל לְהִיָּת עַל הִירִיד, עַד שֶׁהַחֲלִיט שֵׁאֵם כֵּךְ יִהִיָּה יִסַּע בְּלִי פְּרִידַת שְׁלוֹם. וְכַשְּׁבֵא בְּעַרְב שַׁבַּת קוֹדֵשׁ לְהַרְהֵ"ק הַנ"ל לְקַבֵּל שְׁלוֹם, נִתֵּן לוֹ שְׁלוֹם וּפְטָר אוֹתוֹ מִיַּד לְשְׁלוֹם, בְּאִמְרוֹ סַע לְבִיתְךָ כִּי לֹא תֵאֱכַל אֲצִלִּי בַשַּׁבַּת, וּמִיַּד הַבֵּין הַחֲסִיד שְׂרָאָה בְּרוּחַ הַקּוֹדֵשׁ מֵה שְׁבַלִּיבוֹ, וְאִמְרוֹ לְרַבּוֹ אֵין אֲנִי צְרִיךְ לִירִיד הַזֶּה, וְעֵנָה לוֹ הַרְהֵ"ק אֵם כֵּן תֵּאֱכַל אֲצִלִּי בַשַּׁבַּת, וְאִמְרוֹ אֵז הַתּוֹרָה עַל הַפְּסוּק הַנ"ל 'עֲלֶה אֵלֵי הַהָרָה וְהִיָּה שָׁם'.

יא. כֵּךְ פִּירַשׁ בְּאוֹהֵב יִשְׂרָאֵל (יִתְרוֹ ד"ה אֲנִיכִי), וְכַעֲנִין זֶה בַּפְּנִיִם יְפוֹת (בַּחוֹקוּתֵי ד"ה וְנִתְתִּי).

יב. כַּעֲנִין פִּירוּשׁ זֶה נִמְצָא בְּתַהִילוֹת יִשְׂרָאֵל לְהַמְגִיד מִקְּאֻזְנִיָּן ע"ה עַל סִפְר תְּהִלִּים (כֹּד ג), עֵינֵין שָׁם בְּהַרְחַבָּה.

יג. כֵּךְ מְבִיא בְּדַגֵּל מַחְנֶה אֶפְרַיִם (מִטּוֹת ד"ה הַחֲלִצוֹ) בְּשֵׁם מַחְוֹתָנוּ הַרְהֵ"ק מוֹהַר"ג הַרִידְעֵנְקֵעֵר ע"ה. וּמוֹסִיף

ט. אַגַּב אוֹרְחָא, כְּסִימֵן נוֹסֵף לְאָדָם שִׁידַע אֵם כּוֹוֹנָתוֹ רְצוּיָה וְתַפִּילָתוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם, נִיתֵן לְהַבִּיא אֶת פִּירוּשׁוֹ שֶׁל הַרְהֵ"ק מִסְטֵרְעִלִּיִסְק זצ"ל עַל הַפְּסוּק (תְּהִלִּים נ יב) 'אֵם אֲרַעֵב לֹא אוֹמֵר לְךָ', 'אֵם אֲרַעֵב' שֵׁאֲנִי מִרְגִישׁ רַעֲבוֹן בַּשַּׁעַת הַתְּפִלָּה סִימֵן הוּא שֶׁלֹּא אוֹמֵר לְךָ לְשִׁמּוֹךְ. י. וְכַעֲנִין זֶה תִּירֵץ הַרְהֵ"ק ר' יִחְזַקְאֵל מִקְּאֻזְמִיר ע"ה (דְּבָרֵי יִשְׂרָאֵל מִשְׁפָּטִים ד"ה עֵלָה) וְאִמְרוֹ, כְּגוֹן מִי שֶׁהוּא אֲצִל רְבוֹ, אֵם רֵאשׁוֹ וּמַחְשַׁבְתּוֹ בְּבִיתוֹ הִרִי הוּא כְּאִילוֹ אֵינוֹ שָׁם כִּלָּל אֲצִל רְבוֹ, וְזוֹהוּ שֵׁאֲנִימֵר 'וְהִיָּה שָׁם' דִּיִּקְא, וְכּוֹוֹדַע מִכְּתַבִּי הַבַּעַל שָׁם טוֹב ז"ל מִקּוֹם שֶׁהַמַּחְשַׁבָּה שֶׁל הָאָדָם מַגַּעַת שָׁם הוּא כּוֹלוֹ. וְאִכֵּן מַעֲשֶׂה שֶׁהִיָּה עִם חֲסִיד אַחַד מִחֲסִידֵי הַרְהֵ"ק הַנ"ל שְׁבִיּוֹם חֲמִישִׁי נִפְּל לוֹ חֶשֶׁק בְּלִיבּוֹ לְנִסּוּעֵ לְרַבּוֹ וְלְהַסְתוֹפֵף בְּצִילוֹ עַל שַׁבַּת קוֹדֵשׁ, וּבִתּוֹךְ כֵּךְ נִפְּל בְּמַחְשַׁבְתּוֹ הִיָּת וּבִיּוֹם שְׁלִישִׁי יִתְקִיִם יִרִיד בְּעִיר הַסְּמוּךְ וְהוּא צְרִיךְ הִיָּת שָׁם עִם

'מסיר אָזְנוֹ מִשְׁמַע תּוֹרָה גַּם תְּפִלָּתוֹ תּוֹעֵבָה'

וּמִי שֶׁחָס וְשָׁלוֹם מוֹאֵס בַּתּוֹרָה וּבִמְצוֹת וְאֵינוֹ מִתְעַסֵּק בָּהֶן בְּהִתְחַדְּשׁוֹת, עָלָיו נֶאֱמַר הַפְּסוּק (משלי כח ט) 'מִסִּיר אָזְנוֹ מִשְׁמַע תּוֹרָה גַּם תְּפִלָּתוֹ תּוֹעֵבָה', וְהֵלֵא אֵין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַפֵּחַ שְׂכָר כָּל בְּרִיָּה וְאֵפְלוֹ לְרַשָּׁע גָּמור ט"ז, וְאִם כֵּן אָדָם זֶה הֵגֵם שֶׁהִסִּיר אָזְנוֹ מִשְׁמַע דְּבָרֵי תּוֹרָה לְמָה נִטַּל מִמֶּנּוּ שְׂכָר תְּפִלָּתוֹ י"א. אִךְ הַפְּרוּשׁ כָּמוֹ שֶׁפָּתְחוּ בַסְּפָרִים י"ח שְׁלֵעוּלָם לֹא יִסִּיר אָדָם אָזְנוֹ מִשְׁמַע דְּבָרֵי תּוֹרָה מִחֲבָרָו אִף עַל גַּב שֶׁשָּׁמַע דְּבָרָה זֶה מֵאַחֲרֵים אוֹ יָדַע בְּעֲצָמוֹ כָּבָר, וְכֵן יַחֲזֹר תָּמִיד

הוֹצִיאוּ כָּל אִישׁ מֵעַלֵי וָגו', וְלֹא עֵמַד אִישׁ אֶתוֹ בְּהִתְוַדַּע יוֹסֵף אֶל אַחֲיוֹ, כְּלוּמַר הוֹצִיֵא כָּל הָאֲנוּשִׁיּוֹת מֵעַלְיוֹ וְהָיָה לוֹ הַתְּפִשְׁטוֹת הַגְּשָׁמִיּוֹת וְכֵן לֹא נִזְכָּר בְּכָל מָה שֶׁעָשׂוּ לוֹ אַחֲיוֹ י"ד. וְזֹאת מְטַל עַל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל לְזָכֹר בְּעִבּוּדָתוֹ הַתְּמִידִית בֵּין בַּתּוֹרָה וּבַתְּפִלָּה, בֵּין בְּשָׂאָר מְצוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, שֶׁיִּחְשַׁב כְּאִלּוֹ הוּא יוֹשֵׁב לְבִדּוֹ וְאֵין אִישׁ סְבִיבּוֹ, אוֹ אִזְ וְהָיָה כְּפִנְתּוֹ רַק לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְהַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שָׁמוּ וְלֹא בְּשִׁבְלֵי שֶׁיִּכְבְּדוּהוּ בְּנֵי אָדָם וְכַדּוּמָה, וְכֵן יוּכַל לְהַחֲזִיק מֵעֵמַד וְלַעֲבֹד אֶת ה' יִתְבָּרַךְ בְּהִתְחַדְּשׁוֹת תְּמִידִית בְּכָל עֵת ט"ו.

ועושים כל מעשיהם בהתבודדות למען ינצלו מהרהורים שלא לשמה, ולפעמים שהם מוכרחים להיות בין הבריות בשעת תפילתם וכדומה ודואגים איך ינצלו מגאווה, וה' ברחמיו רואה כשרון מחשבתם ויושיע להם גם כשהם ברבים שיהיה בעיניהם כאילו הם נמצאים לבדם באין רואה, וזהו עין לא ראתה זולת אלקים גם כשהוא ברבים, ובוזה מבואר ה' בדד ינחנו ואין עמו אל נכר, שה' בעוזרו להיות תמיד בהתבודדות או שיהיה אצלו כאילו 'עין לא ראתה' והוא לבדד, ואז 'ואין עמו אל נכר' דהיינו פניות שלא לשמה (נועם מגדים האיזנו ד"ה עוד נראה).

טז. כך איתא בגמרא (תענית יא.): 'אל אמונה ואין עול' (דברים לב ד), 'אל אמונה', כשם שנפרעין מן הרשעים לעולם הבא אפילו על עבירה קלה שעושין, כך נפרעין מן הצדיקים בעולם הזה על עבירה קלה שעושין, 'ואין עול', כשם שמשלמין שכר לצדיקים לעולם הבא אפילו על מצוה קלה שעושין, כך משלמין שכר לרשעים בעולם הזה אפילו על מצוה קלה שעושין.

יז. כך הקשה באגרת הטיול (חלק הפשט אות מ ד"ה מסיר).

יח. אגרת הטיול (שם), ובאלישיך הקדוש (דברים לא יא), ובראשית חכמה (שער הקדושה פרק התשיעי), ובסדר היום (תפלת ערבית), וכך הביא השל"ה (שער האותיות קדושה אות ה).

לפרש בדרך זה 'וכל אדם לא יהיה באוהל מועד בבואו לכפר בקודש' (ויקרא טז יז), וכן הפירוש במשנה (אבות פ"ב מ"ה) במקום שאין אנשים השתדל להיות איש, היינו להשתדל להיות תמיד כמו במקום שאין אנשים. וזהו 'החלצו מאתכם אנשים לצבא', 'החלצו' לשון הסרה, היינו שתסירו מכם אנשים רק ללחום מלחמות ה' במדין לתת נקמת ה' במדין ולא לשום סיבה אנושית.

יד. ראה בזכרון אלעזר (ויגש ד"ה ויקרא) בשם צדיקים שיישבו בזה דקדוק הפסוק שכתוב 'ולא היה איש אתו' ולא נכתב 'ולא עמד איש אתו', 'בהתודע' אותיות 'העבדות', שהיה בזה עבודת ה' בהתפשטות הגשמיות בלי שום מין אנושיות. וראה עוד בספר אור יצחק להרה"ק מראדויל ע"ה (ויגש ד"ה ולא יכול) שראה בחלום פירוש כעין הנ"ל, שהתורה מעידה שלא נשאר אצל יוסף בחינת איש בהתודע יוסף אל אחיו, מצד שאמר 'אלהים חשבה לטובה', ותלה בעצמו שהוא גרם לזה ועוונותיו גרמו לזה, ולא היה נחשב אצלו לבחינת איש ולא נטר להם שנאה כלל, ולזה כתיב 'בהתודע יוסף אל אחיו' שהיה עמהם באחוה.

טז. וזהו פירוש הכתוב (דברים לב יב) 'ה' בדד ינחנו ואין עמו אל נכר', על פי הכתוב 'עין לא ראתה אלהים זולתך' (ישעיה סד ג) כי יש צדיקים הנוהרים מפניות